

PROGRAMMA

dagvoorzitter : Sjef Houppermans

10.00-10.30 Inloop met koffie/thee (koffiebar UB)

10.30 – 11.15 Bart Vieveen :
De 'Hamlet-constellatie'

11.15 – 12.00 Marc de Kesel :

To be or not to be the phallus: over Lacans Hamlet-interpretatie

12.00 – 12.30 Annelies van Hees :
De Scandinavische 'wortels' van Hamlet

12.30 – 13.00 Vragen / discussie

13.00-14.30 LUNCH (ter plaatse, inbegrepen)

14.30 – 15.15 Yasco Horsman :
De Hamlet-figuur in diverse genres

15.15- 16.15 Tom Lanoye :
Vraaggesprek met Peter Verstraten

16.15-16.45 Discussie met publiek

16.45- 17.30 BORREL

18.00- 20.00 Diner voor genodigden (sprekers en bestuur)

Entreprijs 40 euro (studenten op vertoon van collegekaart 20 euro) all-in
Men dient zich op te geven vóór 20 september bij dr. Daan Rutten (penningmeester)
Via het adres ruttendr@gmail.com
De inschrijving is definitief na het ontvangen van de entreprijs, over te maken op rekeningnummer IBAN NL77INGB0007583937 BIC INGBNL2A
op naam van Stichting Psychoanalyse en Cultuur

Tijdens de studiedag zijn onze publicaties te koop waarvan nieuw:
WONEN OP DRIFT
Psychoanalyse en architectuur - uitgeverij GARANT
Red. Trees Traversier, Sjef Houppermans, Marc De Kesel (nr. 11) als ook Bart Vieveen, *De ontvoogding van de tragische held* (nr. 12)

Eerder verschenen in de reeks Psychoanalyse en Cultuur bij Garant
Nr. 1: P. Verstraten, M. De Kesel & S. Houppermans (Red.) *Spreken, zwijgen, ... schrijven. Psychoanalyse en taal*
Nr. 2: M. Kinet, M. De Kesel & S. Houppermans (Red.) *Het nieuwe onbehagen in de cultuur*
Nr. 3: S. Houppermans, M. Kinet & M. De Kesel (Red.) *De bedrieger bedrogen. Dromen in psychoanalyse en cultuur*
Nr. 4: M. Kinet, M. De Kesel & S. Houppermans (Red.) *For your pleasure? Psychoanalyse over esthetisch genot*
Nr. 5: S. Houppermans, J. de Kroon & P. Verstraten (Red.) *Psychose en de kunsten*
Nr. 6: M. Kinet, K. Vuylsteke Vanfleteren & S. Houppermans (Red.) *Als het lichaam spreekt*
Nr. 7: P. Verstraten & S. Houppermans (Red.) *Oedipus beerst!?*
Nr. 8: M. Kinet, T. Traversier & S. Houppermans (Red.) *Dwingende vrijheid*
Nr. 9: P. Verstraten & S. Houppermans (Red.) *Oog om oog. Psychoanalyse en tv-series*
Nr. 10: M. Groen & P. Kuijpers (Red.) *Woorden breken. Het demografisch tekort*

STUDIEDAG STICHTING PSYCHOANALYSE EN CULTUUR

5 oktober 2019

DE TIJD HANGT UIT ZIJN NAAD HAMLET EN DE PSYCHOANALYSE

Leiden, Cleveringaplaats 1 (LIPSIUSGEBOUW)
zaal 005

Over de sprekers en hun bijdrage

Bart Vieveen

Van oedipuscomplex naar hamletconstellatie: de teloorgang van de vaderrol.

In de toneeltekst *Hamlet versus Hamlet*, van Tom Lanoye spreekt Hamlet de volgende woorden:

De tijd hangt uit zijn naad. Vervloekte kwelling,
Dat jij degen bent die hem moet herstellen!

Lanoye geeft Shakespeares quote ‘The time is out of joint. O cursed spite, That ever I was born to set it right!’ niet alleen een volwaardig Nederlands equivalent, hij geeft Hamlet ook een ander perspectief. Hamlets subjectpositie is bij Lanoye een andere dan bij Shakespeare door een wezenlijke verandering van de vaderrol in de betekenisconstructie. Die verandering duidt Bart Vieveen aan de hand van de ‘hamletconstellatie’.

Bart Vieveen verdedigde in mei 2019 in Leiden met succes zijn proefschrift *Kortsluiting in het symbolische: Hamlet, Katadreffje en Van Egters verkennen de grenzen van het bedreigde Vader-land*. Hij studeerde Nederlands en Theaterwetenschap en werkte onder meer bij het Rotheater. Momenteel is hij rector/bestuurder bij het Stedelijk Gymnasium in Leiden.

Marc De Kesel

To be or not to be the phallus: over Lacans Hamlet-interpretatie.

In zijn zesde seminarie, *Le désir et son interprétation* (1958-1959) voltooit Lacan voor een eerste keer zijn psychoanalytische theorie van het subject. Daarin spendeert hij acht lessen aan een close-reading van Shakespeares Hamlet. Dit commentaar is cruciaal in de vorming van zijn theorie. Marc De Kesel doet een

poging dit commentaar helder uit te leggen en het belang ervan voor de psychoanalytische praktijk aan te tonen.

Marc De Kesel publiceerde over religie- en mystiektheorie, holocaustreceptie, lacaniaanse theorie en kunst- & cultuurkritiek. Recent verscheen van hem *Het Münchhausenparadigma. Waarom Freud en Lacan ertoe doen* (Nijmegen: Vantilt, 2019).
Website: <https://marcdekesel.weebly.com/>.

Annelies van Hees

Hamlet was er al voor Shakespeare

Lang voor Shakespeare was er al een Hamlet (of Amleth) in Scandinavië, allereerst in de IJslandse Hrolf Saga, in de proza Edda van Snorri en later, in de 12e eeuw in het werk van de Deense historicus Saxo, de *Gesta Danorum*. Er wordt gekeken naar hoe verschillend of gelijk deze Amleth is aan de latere van Shakespeare.

Annelies van Hees was gedurende haar werkzame leven Hoofddocent Scandinavische Letterkunde aan de UvA, waar zij met psychoanalytische blik naar de literatuur keek. Zij maakt deel uit van het bestuur van de Stichting Psychoanalyse en Cultuur. Tegenwoordig houdt zij zich vooral bezig met vertalen van de Deense klassieken.

Yasco Horsman

Strips, Crypts, Spoken (Hamlet, Haddock, Vladek)

Met ‘The Phantom of Hamlet: or the Sixth Act’ (1975) schreef psychoanalyticus Nicolas Abraham een act die volgens hem zou moeten worden toegevoegd aan het stuk van Shakespeare, waarin het familiegeheim onthuld wordt dat de Deense prins bespookt. Deze apocriefe act en Abrahams notie van het ‘familiegeheim’ zijn het startpunt voor een analyse van spookvaders in drie strips: het tweeluik *Kuifje en het Geheim van de Eenboom* en

De Schat van Scharlaken Rackham (Herge, 1943, 1944), waar Haddock geconfronteerd wordt met een voorouder, en de autobiografische grafische romans *Maus* (Spiegelman, 1989), *Kraut* (Pontiac, 2000) en *Fun Home* (Bechdel 2006) waarin telkens een onverteerbare erfenis van een vader centraal staat.

Yasco Horsman, Universitair Docent Film- en Literatuurwetenschap publiceerde over trauma, recht en psychoanalyse (*Theaters of Justice: Staging, Judging and Working Through in Arendt, Brecht and Delbo* (Stanford University Press 2010), over literatuur (Coetzee, Kafka, Brecht), Cinema (Resnais, Eisenstein), Strips (Spiegelman, Ware) en animatie (Disney).

Tom Lanoye

De carrière van de in Sint-Niklaas geboren Tom Lanoye omspannt zo'n veertig jaar. Hij schrijft poëzie, romans, columns, kritieken, essays en toneelstukken. Zijn werk is veelvuldig bekroond, en met name de roman *Sprakeloos* was een publieksfavoriet. Behalve oorspronkelijke theaterstukken maakt hij ook toneelbewerkingen van o.a. Tsjechov, Marlowe, Shakespeare. Zijn *Ten oorlog* (1997) werd verkozen tot meest belangwekkende stuk uit de Nederlandstalige theaterliteratuur. *Hamlet versus Hamlet* (2014) zal centraal staan in een gesprek met Peter Verstraten, opleidingsvoorzitter van Film- en Literatuurwetenschap aan de Universiteit Leiden.

Dr. Sjef Houppermans is emeritus universitair hoofddocent Moderne Franse Literatuur aan de Universiteit Leiden en voorzitter van de Stichting Psychoanalyse en Cultuur

Voor informatie over de stichting zie :
www.stichtingpsychoanalyseencultuur.eu